ఏటికి కల చెదిరిపోయినప్పుడు, హరిదాసుకు మనసు నిద్దరోయింది. ఈ వూరికి హరిదాసెప్పుడు వచ్చాడో, ఎవరికీ జ్ఞాపకం లేదు. అయితే అతడు మన్నుయిం దిక్కడేనని అందరికీ తెలుసు.

ఇప్పుడా హరిదాసు లేడు. అతని జ్ఞాపకాలే 'హరిదాసు దిబ్బ' మీది మర్రిచెట్టు వూడల్లో వ్రేలాడుతున్నయ్. అతని తంబురాపాట ఇక మ్రోగదు. అయినా వెన్నెల రాత్రిళ్ళ, ఏటిలో తెరచా పెత్తిన రాదారి పడవకు చుక్కానిపట్టే పల్లె శేషాద్రి విప్పిన గొంతులో హరిదాసు పాట యిప్పటికీ మ్రోగుతూనే ఉంటుంది. పాట సవ్వడిలో హరిదాసు బ్రతుకుబాట రూపు కడుతుంది. గాలి ఆ పాటని మోసుకొచ్చి మర్రి చుట్టూ ప్రదక్షిణాలు చేస్తుంది. మర్రిచెట్టు వూడలు దాని జ్ఞాపకాల్లాగా కదులుతయ్ పాట విని. హరిదాసు దిబ్బమీద ఇన్ని ఎండు ఆకులు రాలిపోతయ్, మర్రి కార్చిన కన్నీళ్ళవలె.

వెన్నెలరాత్రి ఏటిలో తెరచాపెత్తిన పడవ పడగాపై కెత్తి, వెర్రున పోయే త్రాచులా పోతోంది వాలుగాలిలో. ఇంతలో అవతలి ఒడ్డునుంచి, కేక విన్పించింది.శేషాద్రిపాటాపి చెవులు నిక్కించి విన్నాడు. 'పోనిరా, శేషాద్రీ! సగందూర మొచ్చాక మళ్ళీ ఏమిటి?

> హరిదాసు పుట్టిందెక్కడో తెలియదు. పోయింది మాత్రం ఆ గ్రామంలోనే. బ్రతికినంత కాలం ముష్టెత్తాడు. తన పొట్ట కోసం కాదు. దేవుడు కోసం! కాని మహాజ్ఞానులు, పెద్దలు హర్షించలేకపోయారు. ఎందుచేతనో!
>
> హరిదాసు శ్రమ...

చివరి పడవని తెలీదా? ఇప్పటికే పొద్దు పోయింది' అన్నాడు మున్సబు రంగయ్యగారు.

'కాదు బాబూ! చివరి పడవే అయినా, ఒక్కొక్కప్పుడు వేళ మించిపోతుంది. కొత్తవాళ్ళకీ సంగతి తెలీ' దంటూ పడవ మళ్ళించాడు శేషాద్రి. మునసబుగారు గొణుక్కుంటున్నారు ఆలస్యమవుతోందని.

వచ్చిన కొత్తమనిషి మున్సబుగారి ప్రక్కనే బెడ్డింగ్ వేసి ఠీవిగా కూర్చున్నాడు. మున్సబుగారు తలపాగా సర్దుకుంటూ ఒక్కసారి అతడిని చూస్తూ 'ఈ వూరికి కొత్తవాళ్ళలాగా కన్పిస్తున్నారు. ఆఖరి పడవ ఎన్నింటికో తెలీదనుకుంటా' అన్నాడు.

'ఎబ్బె బొత్తిగా! ఇదే ఇటువైపు రావటం' అన్నాడా క్రొత్తమనిషి.

'ఎవరింటికి' అన్నాడు మున్సబ్‌గారు.

'దేవిడీకి' అన్నాడు కొత్తమనిషి.

'అయితే మీరు సాములారికే మవుతారు?' అన్నాడు మున్సబ్.

'మనుమణ్ణి.'

'అంటే కూతురుబిడ్డా.'

'అవును.'

'పేరూ?'

'రాజశేఖరం' అన్నాడు.

ఇంతలో శేషాద్రి దిబ్బన పట్టుకొచ్చాడు రాజశేఖరం దగ్గరికి. 'బాబూ! హరిదాసు దిబ్బనలో మీకు తోచిన కానుక వెయ్యండి' అన్నాడు.

'ఎందుకూ?' అన్నాడు రాజశేఖరం.

మున్సబు కోఅగా నవ్వుతూ 'వెనుకటికి రాములారికి వారధి కట్టేందుకు ఉడత సాయం చేసిందంటారులే. అట్లాగే ఇదంతా పోగుజేసి, ఈ వూరిలో శేషాద్రి పడిపోయిన గుడిని కట్టిస్తాడులే. వేయండ మీకు తోచింది' అన్నాడు వెటకారంగా.

అలిపిరాలు విశ్వాగ

*శేషాద్రి కళ్లల్లో ఏదో తెలీని గతం తొంగిచూచింది ఎర్రగా. ువుడిసొమ్ము తిని బాగుపడ్డవాడేవడులే. అట్లాగే నేనూను' న్నాడు శేషాద్రిరోషంగా. ఆ మాటలు ములుకుల్లా తాకినయ్ ున్నబ్‌కు. రాజశేఖరం దిబ్బెనలో కాన్కా వేశాడు.మున్నబు హ్మాంతపోయి చూచాడు. ఏదో తెలియని అవమాన భారంతో.

2

ఆవూరి దేవాలయం కట్టువతల ఏటి ఒడ్డునఉంది. శిథిలా ్థలో. ప్రతియేడూ వచ్చే వరదలకు తట్టుకోలేక కట్టవతలి ్టుకున్నారుకొత్తూరును. దేవుడు మాత్రం ఇక్కడే ఏటిప్రక్కన ఏమీ తోచని ఈ వూరికి, అమ్మ బలవంతానవచ్చాడు రాజశేఖరం.. తయ్య పోయింతర్వాత ఇదేరావటం. బొత్తిగా ఈ వూళ్లోఎవళ్లూ కపోవటంవల్ల, ఒక్కడే ఏటిఒడ్డుకు బయల్దేరాడు.నగంపడిపోయిన గోపురం, పుచ్చి నేలకొరిగేధ్వజస్తంభం, కళ్యాణమంటపం అంతా ్రాభనివాసం. అయినా ఒక్కసారి దేవుణ్ణి చూచిపోదామనిపించింది. తకీ పూజారి రావటంలేదు. చేతిలోని పుస్తకంలో అస్తమయ యల్ని పులుముకొన్న దేవాలయాన్ని చిత్రిస్తున్నాడు. బొమ్మ మే పూర్తయింది. చీకటిపడిపోయింది. పూజారినిరీక్షణంతో యం చాల గడచింది. సిగరెట్ పెట్టె పూ...ంది. బొమ్మే ేదు.

ఇంతలో ఎవరో వచ్చి వూడుస్తుం ్డ.అప్పుడే కాల్చేసిన, సిగరెట్ క్రింద ేశాడురాజశేఖరం. వూడవటానికి వచ్చిన షి 'ఎవరయ్యా! గుళ్లో చుట్టలు ంస్తావ్!' అంది.

'ఎవరు నీవు ?' అన్నాడు రాజా.

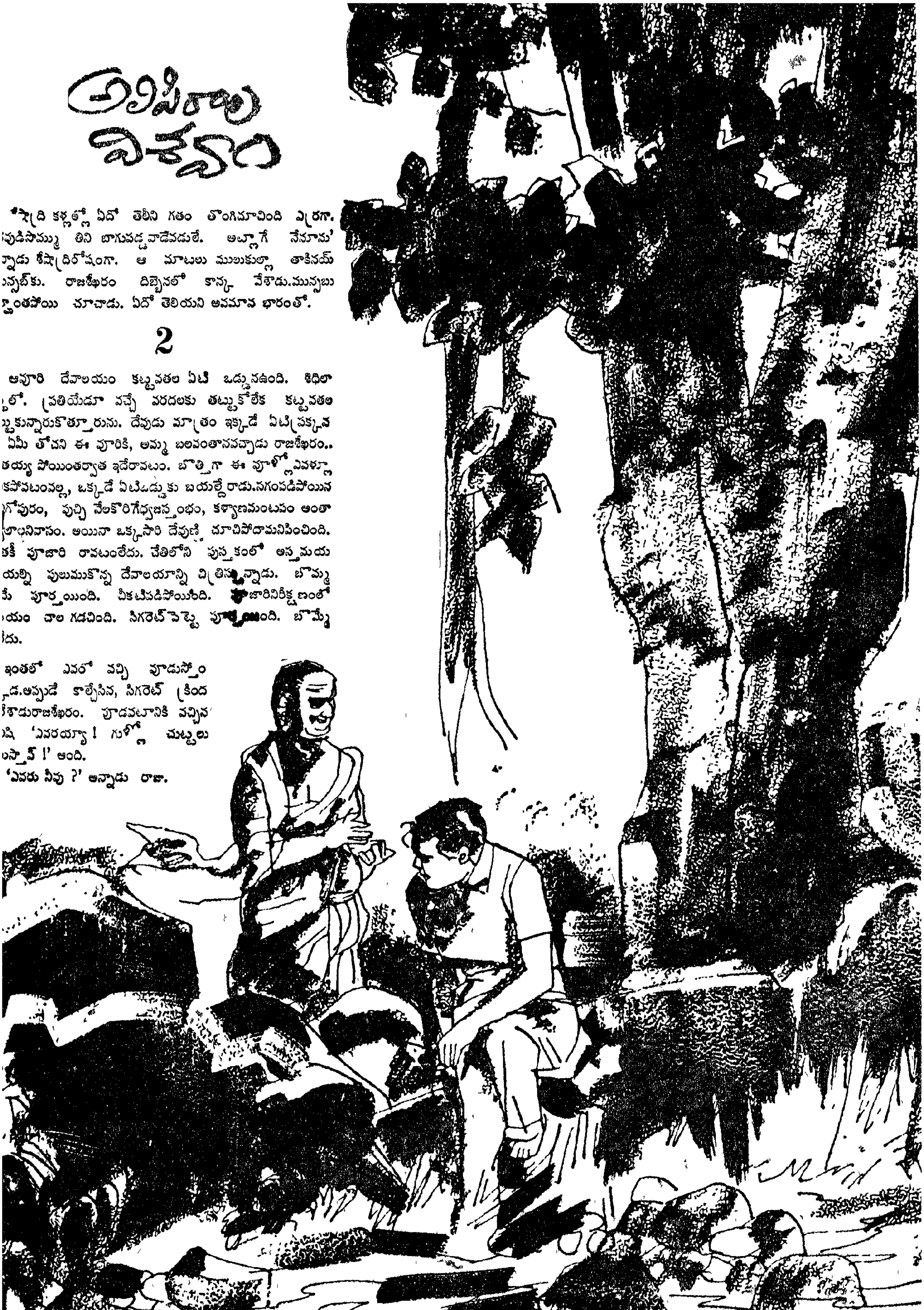

శ్రేష్ఠతను కోరువారు ఎల్లచోట్లా "లోమ" ఎన్నుకుందురు మరియు అత్యధిక అమ్మకాలు దాని అతి శ్రేష్ఠతను ఋజువు పర్చుచున్నవి.

ఇప్పుడు, అంతర్దేశీయ ఉత్పత్తియైన "లోమ". ప్రపంచంలో అన్ని ప్రాంతాలకూ ఎగుమతి చేయబడుచున్నది. ఇది, ఎగుమతుల మూలకంగా. విదేశ మారకపు సొమ్మును సంపాదించుటయే గాక, అంతర్దేశీయ బజార్లలో భారతీయ-శ్రేష్ఠతా నిదర్శనమును నెలకొల్పినది. ఎల్ల చోట్లా వాడుకలోనున్న లక్షల కొలదీ "లోమ" సీసాలు లక్షలాది జనులకు "లోమ" యందుగల నమ్మికను ఋజువు పరచు చున్నవి. "లోమ" శిరోజాలను నలుపు చేసే దివ్యమైన తల నూనె.

సోల్ ఏజెంట్లు,
ఎమ్. ఎమ్. ఖంభట్‌వాలా,
అహమదాబాద్ 1.

ఏజెంట్లు:
సి. నరోత్తమ్ అండ్ కో.,
బొంబాయి 2.

లోమ

లోక ప్రశస్తమైన శిరోజాలను నలుపు చేసే తల నూనె.

మద్రాసు ఏజెంట్లు: మెసర్సు బలభాయ్ & కంపెనీ, మద్రాసు.
ఎగుమతి వివరాల కన్నిటికి మెసర్సు ఎం. ఎం. ఖంబట్‌వాలా, అహమ్మదాబాద్ వారిని సంప్రతించండి. స్టాకిస్టులు: శ్రీకృష్ణ మెడికల్ &జనరల్ స్టోర్సు, పాలచెట్టు రోడ్, శ్రీకాకుళం; మె॥ గుండు అక్కిరాజు & సన్సు, భీమవరం.

'మీ రెవరు ? దేవుడి కలపకు నిప్పెట్టేందు కొచ్చినట్టున్నారే ?' అంటూ రుసరుస లాడుతూ పోతోంది.

'ఏమిటే లచ్చీ ! వాగుతున్నావ్ ?' అంటూ పూజారి కోటయ్యగారు వచ్చారు లోపలికి.

'చూడయ్యా ! ఇదివర కోసారి దేవుడి కొత్త కలపకు ముట్టించినట్టుగానే, మళ్లీ యీాయ నెవరో పాత కలపకు ముట్టించేందు కొచ్చినట్టున్నాడు' అంటూ వెళ్లిపోయింది.

పూజారి కోటయ్యగారిటే వస్తూ 'ఎవరు బాబూ ! అక్కడ ?' అన్నారు.

'నేనే.'

'నీవా ? బాబూ! ఏం ? ఎలాఉంది మావూరు ?' అన్నారు కోటయ్యగారు.

'ఇలాగే ఉంది' అన్నాడు రాజశేఖర్.

'దాని మాటలు పట్టించుకోకు. అది పిచ్చిది' అన్నారు కోటయ్యగారు.

'నిప్పు ముట్టించటానికి వచ్చానంటుందేమిటి ?' అన్నాడు రాజా.

'దాని మొఖంతే. ఎప్పుడో కర్మంచాలక ప్రమాదము జరిగిందని ఎప్పుడూ జరుగుతుందా ?' అన్నారు ప్రశాంతంగా.

'ఏం జరిగిం దిదివరకు ?' అన్నాడు రాజా.

గుళ్లో హారతి అయింది. విభూతిరేఖలు, కుండలాలు, ఎర్రని కుంకుమబొట్టూ బొద్దయిన శరీరం, కోటయ్యగారికి పెట్టని సొమ్ములు. ఆయన కన్నులు జ్యోతుల్లా వెల్గుతున్నయ్.

'ఆ పిల్లదాని తీరే అంత. ఈ దేవుడికీ దానికీ ఏదో అనుబంధం. ఎవరూ దానికేమీ యివ్వరు. అయినా గుడినీ, దేవుణ్నీ, కంటికి రెప్పలా కాపాడుతుంది. వాళ్లమ్మ నల్లగా చేరెడంత బొట్టుతో, సోదె బుర్ర పుచ్చుకొని వస్తూ ఉంటే 'దుర్గ' వస్తోందా ? అనిపించేది. ఇదిగో ! ఈ పిచ్చిదానికీ వాళ్లమ్మకూ పోలికేలేదు. సోదె చెప్పే మంగి దేవూరో ఇక్కడివాళ్ల కెవరికీ తెలీదు. మంచి వయస్సులో, ఈ పిచ్చిది పుట్టగానే, దాన్ని మొగుడు వదిలిపెట్టి మరోదాన్ని చేసుకున్నాడు. బతికేందుకు దారిలేక సోదెబుర్ర పుచ్చుకుని ఈ వూరు చేరింది. అప్పటినుంచీ ఈ వూరే దానిదై పోయింది.'

'హరిదాసు దిబ్బన అని నా దగ్గర కానుక గుంజాడా పల్లెకారి' అన్నాడు రాజా.

'తొందరపడి అలా అనకు నాయనా !' అన్నాడు పూజారి.

'మున్సబ్‌గారి మాటల్నిబట్టి చూస్తే అందులో ఏదో కొంత మాయ ఉందనిపించింది నాకు' అన్నాడు రాజా.

'మున్సబులోనే మాయ ఉంది బాబూ ! పల్లె శేషాద్రి నేమీ అనకు !' అన్నాడు కోటయ్యగారు.

'అలాగా' అన్నాడు రాజా.

'మీ తాతగారూ, మున్సబ్‌గారూ యీ గుడికి ధర్మకర్తలుతే. అంచేతా .... అయినా ఎందుకుతే పోనిద్దూ' అన్నాడు కోటయ్యగారు.

'అసలు సంగతి చెప్పండి భయంలేదు. ఇంతకీ శేషాద్రి పోగుచేస్తూ హరిదాసు దిబ్బెనంటా డేమిటి ?' అన్నాడు రాజు.

'అవును ! నాయనా ! ఈ పిచ్చిదీ, ఆ పల్లె శేషాద్రీ యిద్దరూ హరిదాసుకు వారసులు. పాపం బతికిననాళ్లలో ఈ దేవుణ్ణి వూళ్లోంకి తరలిద్దామని హరిదాసు ఎంత కలగన్నాడో !' అన్నారు పూజారి.

'ఎవరా హరిదాసు ?' రాజు.

'హరిదాసు హరిదాసే. పుట్టిం దెక్కడో తెలీదు. పోయిం దిక్కడే. అతడు బతికినంత కాలం ముష్టెత్తాడు. తన పొట్టకోసం కాదు. ఈ దేవుడి కోసం' అంటూంటే పూజారి కళ్లల్లో చీకటి తొంగిచూచింది.

'దేవుడిపేరు జెట్టి .... దొంగ సాధువు లెంత మంది పొట్టలు నింపుకోవటంలేదు. అలాగే యీ హరిదాసూ చేసిఉంటాడు. అలా కాకపోతే అతని జీవితంలో దేవుడికి చేసిందేమీ కన్పడదేం ?' అన్నాడు రాజు.

'దేవుడికి అతడు చేసిందేమిటో చూపించేందు కివ్వాళ బహుశా ఏమీ మిగలక పోవచ్చు. దానికి కారణం అతణ్ణి బతికిన కాలంలో, దేవుని పేర ఏం చెయ్యనిచ్చారు గనుక .... యివ్వాళ నీకు చూపించను' అన్నాడు పూజారి కోటయ్యగారు.

'మంచి పనికి పూనుకుని అందరూ చెయ్యలేక పోవచ్చు. అయినా ఎవరన్నా చేస్తుంటే మనదేం పోయిందని చూస్తూ వూరుకునే శక్తి కూడా లేని మూర్ఖు లున్నారన్నమాట యీ వూళ్లో' అన్నాడు రాజశేఖరం.

'మూర్ఖులనకు నాయనా. హరిదాసు ప్రయత్నాన్ని భంగపుచ్చిన ప్రముఖులంతా, లోకం మెచ్చుకొనే జ్ఞానులు. పెద్దలూ' అన్నాడు పూజారి.

'పెద్దలా .... ఈ వూరి వరకేనా ?' అన్నాడు రాజు.

'మీ తాతగారి కీర్తి నీ కేమి తెలుసు. ఈ చుట్టుపట్ల ఆయనకు మహాజ్ఞాని అని ప్రసిద్ధి. అలాగే మున్సబ్‌గారికీ మించిన గౌరవం ఉంది పెద్దలని. వీరే యీ గుడికి ధర్మకర్తలు. అప్పటికీ, యిప్పటికీ'

'మీరేదో చమత్కరిస్తున్నట్లున్నారే ! హరిదాసు సంగతి దాటేసి, మా తాతని పొగడుతున్నారు. ఇందులో ఏదో కిటుకు ఉండి ఉండాలి' అన్నాడు రాజశేఖరం తెలివిగా.

'కిటుకేమీ లేదు ! నాయనా ! ఈనాటికీ వృద్ధి విశ్వరస్వామి ఇలా మనకు దర్శన మిస్తున్నాడంటే ఆ చలవంతా వా రిద్దరిదే.'

'ఏమిటీ ? గబ్బిలాలను దేవుడు కరుణించి కాపుర ముండనిస్తున్నది, మా తాతగారి ప్రార్థన వినేనా ? బేష్ !' అన్నాడు రాజు.

'అవును ! నాయనా ! మీ తాతగారు సంకల్ప సిద్ధులు. ఆయన ఏదనుకుంటే అదే జరిగేది. అంత శక్తి ఉండేది ఆయనకు' అన్నాడు కోటయ్యగారు.

ఆయనే మనుకున్నాడు ?'

'ఆయన మహాజ్ఞాని కావటం మూలాన బయటి ఆడంబరా లాయనకు గిట్టేవి కావు. వైభవాలుఅజ్ఞానులైన మనుష్యులకు గాని, నిర్గుణుడైన దేవుడు వీటి కతీతుడు. దేవుడిది కావాలని ఎవరినన్నా కోరితే మనలాగే మనిషే అవుతాడు కదా ! ఇదంతా దేవునిపేర మనుష్యులు తమ ముచ్చట్లు తీర్చుకోవటం అంతే. కొందరు తామే ప్రయోజకులమని, దేవునిపేర అది చేస్తామని, ఇది చేస్తామని చందాలు పోగుచేయటం అజ్ఞానం. దేవుడి సంగతి దేవుడే చూచుకోలేక పోతే యీ మనుష్యులటయ్యా ! ఆయనకు చేయగలది. ఈ వాక్యా లాయన తు. చ. తప్పకుండా ఆచరించేవారు. చివరికి ఆయన చెప్పిన మాటే నిజమైంది. ఈ దేవుడి కిప్పుడు మాత్రం ఏం తక్కువైంది ? నూటపదహా రెకరాల మాన్యం ఉందికదా ! అంత అయివేజి ఉన్నా, ఇది జరగాలని ఎప్పుడూ పట్టుపట్టలేదు. నిర్గుణుడు కనుక' అన్నాడు చిరునవ్వు చిందే మోముతో కోటయ్యగారు.

'కలియుగంలో .... దేవుడు కదూ ! పెట్టితే వద్దనడు, లేకపోతే కావాలనడు. అలాగని ఆస్తి అంతా మింగే మనుష్యుల్ని ఏమనాలి ?' అన్నాడు రాజు.

'ధర్మకర్తలు నాయనా ! వాళ్లు. ఇప్పటికీ ఈ దీపం వెలుగుతోందంటే వాళ్ల చలవే బాబూ!' అన్నాడు కోటయ్యగారు.

'హరిదాసు సంగతి దాటవెయ్యకండి' అన్నాడు రాజు.

'ఎబ్బే ! లేదు. హరిదాసు వూరూరా తిరిగి యీ దేవునికై డబ్బు పోగు జేస్తున్నాడంటే స్వాములవారు నవ్వేవారు. వట్టి అజ్ఞానమని. మీ తాతగారి మాటను సుగ్రీవాజ్ఞగా భావించి ఆచరించేవాడు మున్సబు రంగయ్యగారు. వారేమని సంకల్పించినా కార్యరూపాన్ని రంగయ్య గారికే యిచ్చేవారు. ఆ నూటపదహా రెకరాల మాన్యాన్నీ చెడకుండా పట్టుకొచ్చిన ఘనత వా రుభయులదే' అన్నారు కోటయ్యగారు.

'అది సరేనండీ ! దీనిపై వచ్చే ఆదాయం ఏమవుతోంది ?' అన్నాడు రాజు.

'దైవకైంకర్యం పేరిట తప్ప కానీ వూరికే ఖర్చుపెట్టనని మీ తాతగారి ప్రతిజ్ఞ. ఇప్పటికీ రంగయ్యగారి చేతులో ఆ మాటే చెల్లుతోంది' అన్నాడు కోటయ్యగారు.

'అయితే హరిదాసు దిబ్బెన శేషాద్రి ఎందుకు పోగుచేస్తున్నాడు' అన్నాడు రాజు.

'పదేళ్లనాడు హరిదాసు, మంగీ, కలిసి ఒక వెయ్యి రూపాయలు దేవుడికి పోగుచేశారు. ఆ డబ్బుతో కలప కొన్నారు. మిగిలిన సంభారాన్ని సమకూర్చేందుకు, వూళ్లవెంట తిరుగుతూ, రెండు నెలలు వూళ్లో లేరు. అప్పుడే ఒక రాత్రి ఎవరో కలపకు అగ్ని ముట్టించారు. కిట్టనివాళ్లు' అన్నారాయన విచారంగా.

'ఈ రహస్యం ఇప్పటికీ తెలీదా ?'

'వారం రోజులకు మరికొంత సంభారంతో హరిదాసూ, మంగీ తిరిగి వచ్చారు. వూరిలో కలరా ముమ్మరంగా సోకింది. జ్ఞానులూ, పెద్దలూ కలపకు ప్రమాదం జరగటానికి ముందే శ్రీశైల యాత్రకు వెళ్లారు శివరాత్రికని. హరిదాసు జరి

పళ్ల పోటా ?

అమృతాంజనము

కొంచెం రాయండి

వెంటనే గుణం కనిపిస్తుంది

మీకు అమృతాంజనము ఎప్పుడు కావలసివస్తుందో మీకే తెలియదు. ఇంట్లో ఎప్పుడూ ఒక బుడ్డిని ఉంచండి. ఎంతైనా నమ్మకమైనది.

అమృతాంజన్ లిమిటెడ్
14/15, లజ్ చర్చి రోడ్డు, మద్రాసు-4
బొంబాయి-1, కలకత్తా-1, న్యూఢిల్లీ

JWT-AM 1094

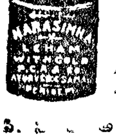

నారసింహ లేహ్యం

ంగారుతో చేరినది. మేహము, క్కాత, నిస్సత్తువ వగైరా హరించి లము రక్తవృద్ధికల్గించును. 20 బ్బీ రు. 3-8-0. పోస్టేజి రు. 1-1-0 అండ్ కంపెనీ ఆయుర్వేద వస్తూలు, పెరిదేపి ( ) నెల్లూరుజిల్లా.

గిన. పనికేమీ నొచ్చుకోలేదు. గూడేల్లో అక్కడా తిరిగి, ఓపినంత సాయం చేస్తున్నారు. మున్సబు గారి మోతాదు కాటడికి కూడా సోకింది జబ్బు. గూడెంలో ఎవరూ ఆ చాయల పోలేదు భయంతో. హరిదాసూ, మంగీ యిద్దరే దిక్కయినారు. పోయే

మనసు నిదరోయింది...

ముందు కాటడు గ్రుడ్ల నీరు కుక్కుకుంటూ 'దేవుడి సొమ్ముకు అగ్గిపెట్టినందుక శాస్తి జరిగింది. మన్నించు. పోతున్నా దొరా!' అంటూ హరిదాసు చేతుల్లోనే ప్రాణాలు విడిచాడు.

'అయితే మున్సబుగారే యీ పుణ్యం మూట కట్టుకున్నా రన్నమాట!' అన్నాడు రాజు.

'మీ తాతగారికి దివ్యదృష్టి ఉందనేవారు

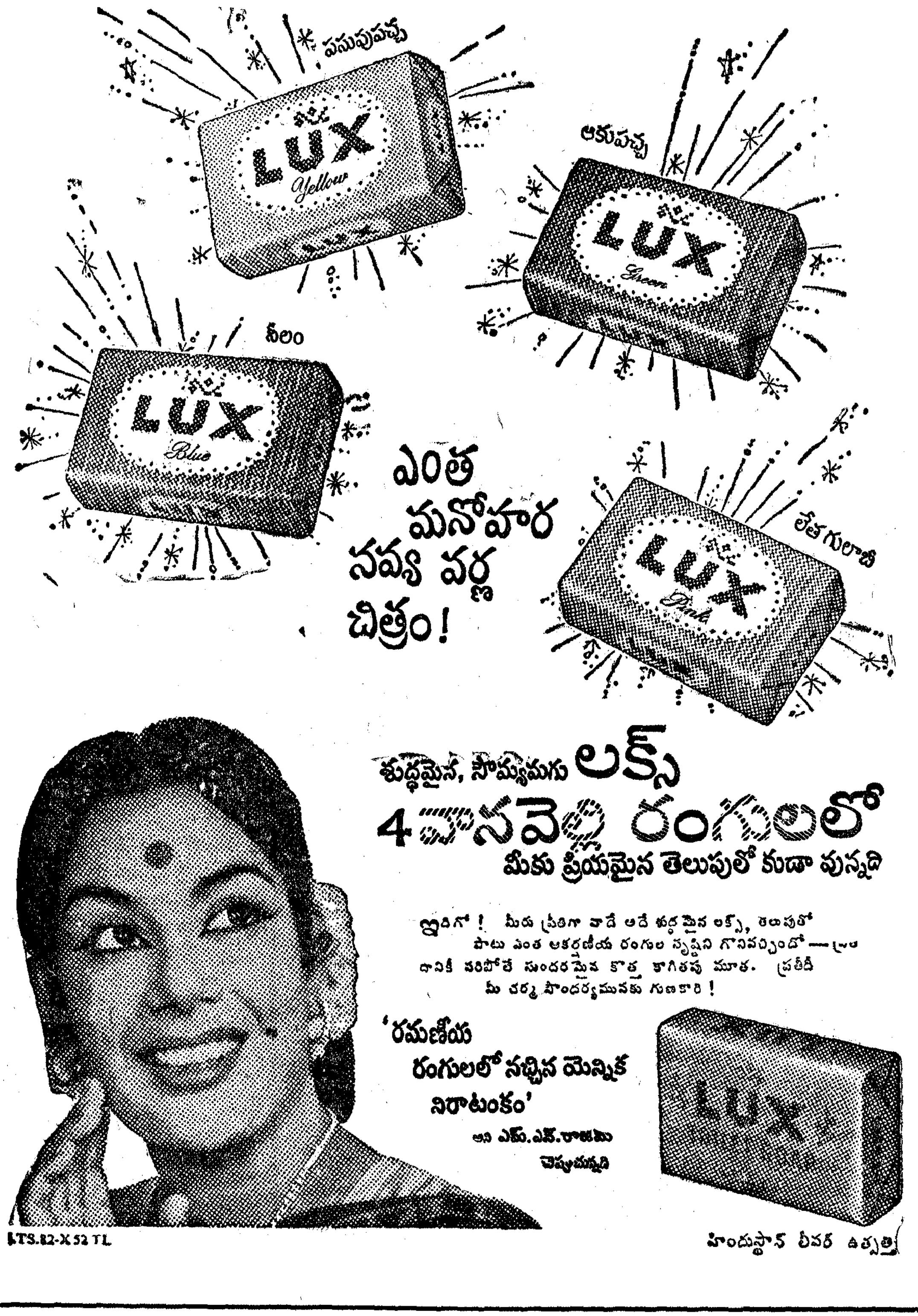

నాయనా ! దేవుని ఆస్తిమీద వచ్చే ఆదాయానికి తగిన ఖర్చు యిప్పుడు పుస్తకాల్లో తప్ప పైకి ఎవ్వరికీ తెలీదు. పెద్ద ఎత్తున గుడి కట్టించిన దగ్గరినుంచి ఒక రీతిగా వస్తుందా ? ఖర్చు కూడా పెరుగుతుందిగా. ఉత్సవాలని, వూరేగింపులని చెప్పానుగా. మీ తాతగారికీ ఆడంబాలు గిట్టవని' అన్నాడు కోటయ్యగారు.

రాజశేఖరం 'దేవుణ్ణి గూర్చి అంతా తెలిసింది. ఎటొచ్చీ హరిదాసును గూర్చే మీరు దాచేస్తున్నారు' అన్నాడు. 'లేదు నాయనా ! మంగికి కూడా కలరా సోకింది అప్పుడే. హరిదాసే దిక్కయినాడు. పిచ్చి దాన్ని హరిదాసు కప్పగించి మంగి దాటిపోయింది. ఇంతలో కిట్టనివాళ్ళు పిచ్చిదాన్ని చూచి హరిదాసు కూతురని ఎద్దేవ చేసేవాళ్ళు. అయినా పిచ్చి దాన్ని తనే పెంచాడు హరిదాసు. ఎవరినీ ఏమీ అన్న పాపాన పోలేదు. హరిదాసు మనస్సులో ఒకే ఒక్క దిగులు. అనుకున్నట్లు గుడి కట్టలేక పోయానే అని. ఆ దిగులుతోనే మంచ మెక్కాడు. పిచ్చిదంటే హరిదాసు కెంత ప్రేమో, పత్ని శేషాద్రికీ అంతే. హరిదాసు ఎవ్వరినీ శపించలేదు. అజ్ఞాని కనుక గుడి కట్టలేక పోయానే అనే దిగులుతోనే క్రుంగిపోయాడు. పత్ని శేషాద్రి మహా పట్టుదల మనిషి. చి వ రి ఘడియల్లో 'శేషన్నా ! ఇక పిచ్చిదాని భారం, గుడి భారం నీదే' అంటూన్న హరిదాసుకు 'బాబూ ! నీవు విశ్రాంతగా ఉండు. కట్టడాటి కొత్తూళ్ళోకి దేవుడు వెళ్ళితేనే, నేనూ పోతా. లేదా నీ గుడిసె పట్టునే ఉంటూ పడవతో బతుకుతా. నీ పేరే కానుకలు పోగుచేస్తా. కట్టానా, గుడి నీపేర ఉంటుంది. లేదా ? నీ ప్రక్కనే నేనూ ఉంటా. మళ్ళీ వూరు చాయల పోను. నా మీద ఒట్టు' అన్నాడు శేషాద్రి.

రాజశేఖరం దేవునివైపొకసారి చూచాడు.

'ఈ వూళ్ళో దేవుడ కావాలని ప్రాకులాడు తూన్న వాళ్ళం మేం ముగ్గురమే నాయనా !' అన్నాడు. కోటయ్యగారు దేవుడి గుడి తలుపులు మూస్తూ.

హరిదాసుదిబ్బ యిదే బాబూ !' అన్నాడు కోటయ్యగారు మళ్ళీ క్రిందికి వచ్చి. వెన్నెలరాత్రి కావటాన మర్రిగుండెలో ఒదిగిపోయింది గుడిసె. గుడిసెలో పిచ్చిది కునుకుపాట్లు తీస్తోంది గుడ్డి దీపం ముందు. రాజశేఖర్ కాగితంమీద పూర్తికాని బొమ్మ మనసులో పూర్తయింది.

ఇప్పుడు హరిదాస తంబూరా మ్రోగటం లేదు. అయినా చివరి పడవను వదిలిన శేషాద్రి గొంతులో జీవించే హరిదాసు గానం, గాలిలో తేలి బరువుగా వచ్చి, జ్ఞాపకాల్లాగా మర్రి వూడల్ని కదిలిస్తున్నది. హరిదాసు దిబ్బమీద ఇన్ని ఎండు టాకులు రాలాయి మర్రి కారుసున్న కన్నీళ్ళవలె.

పాట ఆగిపోయింది. ఏటికి కల చెదరిపోయింది. హరిదాసు మనసు నిద్దరోయింది. ★